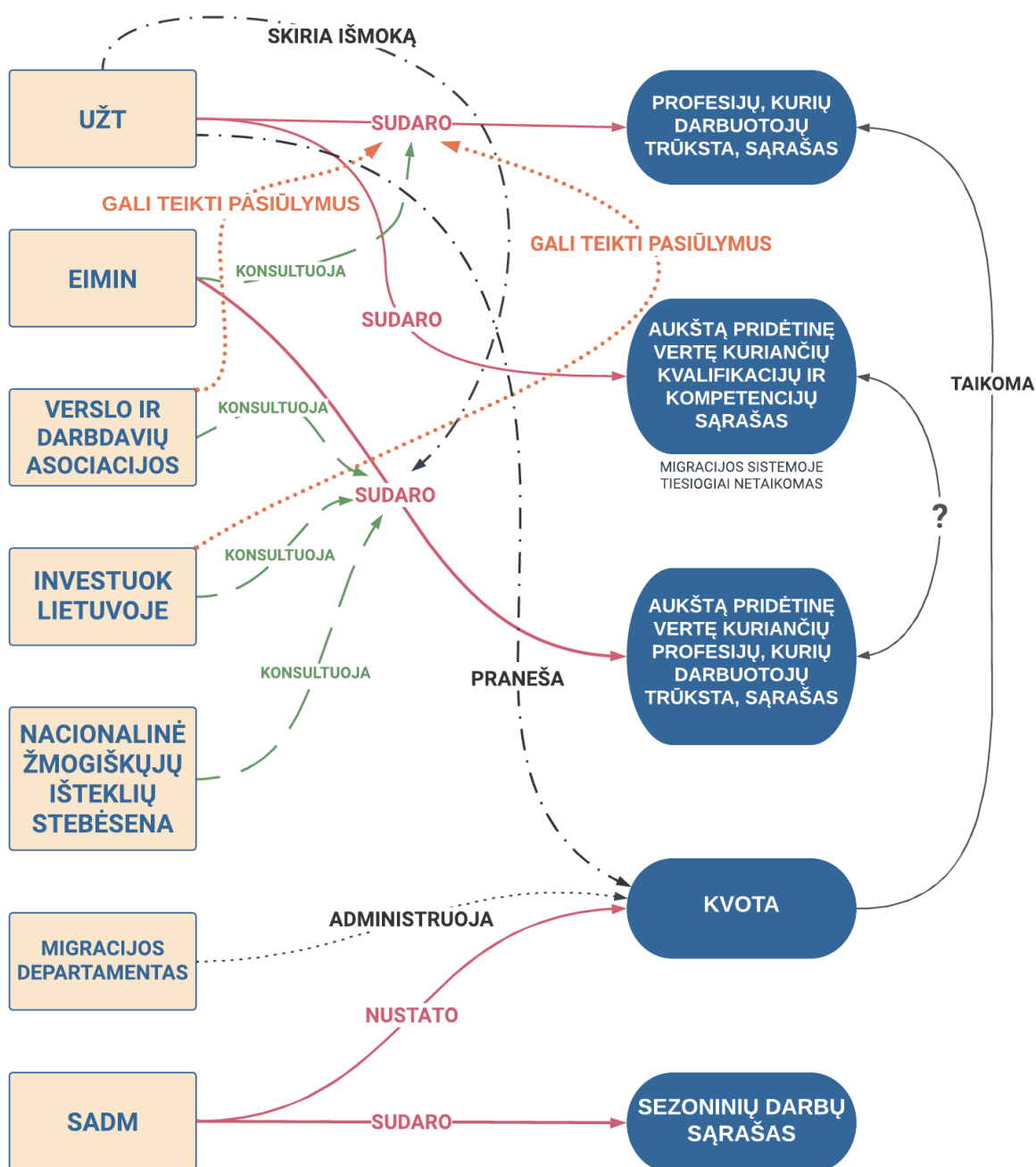

Sąrašų voratinklis Lietuvos darbo migracijos sistemoje

Lietuvos darbo migracijos sistemoje gausu įrankių, kuriais siekiama imituoti rinkos mechanizmus, apsaugoti vietinę rinką, bet tuo pačiu atsakyti į darbo rinkos poreikius. Vis dėlto dalis jų apsunkina procedūras, neleidžia savalaikiai reaguoti į rinkos signalus.

1 Grafikas. Profesijų sąrašai, naudojami Lietuvos darbo migracijos sistemoje

Šaltinis: Lietuvos laisvosios rinkos institutas, 2022.

Geriausias to pavyzdys, Ekonomikos ir inovacijų (EIMIN), taip pat Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų (SADM), Užimtumo tarnybos (UŽT) ir kitų institucijų sudaromi ir administruojami sąrašai. Tarp sąrašų:

- Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis;
- Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas;
- Sezoninių darbų sąrašas;
- Aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų, kurių darbuotojų trūksta sąrašas;
- Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas.

Visi kartu šie įrankiai Lietuvos darbo migracijos sistemą padaro sunkiai suprantamą ir painią, papildomu darbu apkrauna valstybės tarnautojus ir neišpildo jiems keliamo tikslo atliepti rinkos poreikius. Nuolatinės pastangos įvesti dalinius palengvinimus tik patvirtina poreikį iš esmės tobulinti visą darbo migracijos sistemą.

1 lentelė. Sąrašai naudojami Lietuvos migracijos sistemoje

Sąrašas	Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis	Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas	Sezoninių darbų sąrašas	Aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų, kurių darbuotojų trūksta sąrašas	Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas
Kas sudaro?	UŽT	EIMIN	SADM	EIMIN	UŽT
Reikšmė	Pagal jį atvykstantiems darbuotojams nereikia leidimo dirbti (nevykdomas darbo rinkos testas)	Pagal jį atvykstantys atleidžiami nuo leidimo dirbti (nebenaudojamas migracijos sistemoje)	Galima įdarbinti sezoniniam darbui	Taikomas mažesnis minimalaus atlyginimo reikalavimas ir galimybė gauti atvykimo išmoką	Finansuoja kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo paslaugų (migracijos sistemoje tiesiogiai netaikomas)

Siekdamas padėti pamatus sistemos supaprastinimui ir skaidrumui, Lietuvos laisvosios rinkos institutas atliko išsamią minėtų sąrašų sudarymo ir administravimo analizę. Minėtų sąrašų sudarymo ir administravimo schema pavaizduoja kaip skirtingi įrankiai sudaro voratinklio pinkles, į kurias vėliau yra įkalinami sistemos vartotojai ir valstybės tarnautojai. Siekiant sudaryti rinkos poreikius atitinkančią migracijos sistemą svarbu jog bendra sistema būtų paprasta ir greita, leidžianti savalaikiai įdarbinti trūkstamus darbuotojus.

Profesijų sąrašai, naudojami Lietuvos darbo migracijos sistemoje

TRŪKSTAMŲ PROFESIJŲ SĄRAŠAS (Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis)¹:

- Sudaro UŽT (bendradarbiaudama su EIMIN);
- Užsienietis atleidžiamas nuo reikalavimo gauti leidimą dirbti (nevykdomas darbo rinkos testas);
- Sąrašui taikomos kvotos, kurias įsakymu tvirtina SADM;
- Kvotą administruoja (praneša apie jos išnaudojimą) Migracijos departamentas;
- Kvota skaičiuojama pagal išduotų vizų, leidimų laikinai gyventi ir pranešimų UŽT apie užsieniečio įdarbinimą skaičių;
- Sąrašas tvirtinamas vieneriems kalendoriniams metams ir gali būti patikslintas vieną kartą per metus.

Kaip sąrašas sudaromas?

Per 5 darbo dienas nuo sąrašo projekto paskelbimo UŽT interneto tinklapyje darbdaviai, darbdavių asocijuotos struktūros, profesinės sąjungos ar kitos darbuotojus atstovaujančios organizacijos, savivaldybės, užsienio investicijų plėtros agentūros turi teisę pateikti motyvuotą bei pagrįstą informaciją tarnybai apie prognozuojamą profesijos paklausos augimą, apie investicijas bei naujų darbo vietų kūrimą per artimiausius metus ir siūlyti įtraukti papildomas profesijas.

Profesija, įtraukta į minėtą sąrašą, turi atitikti šiuos kriterijus:

- Registruota profesijos darbo jėgos paklausa pramonės, statybos ir žemės ūkio sektoriuose per metus viršija darbo pasiūlą ne mažiau kaip 2 kartus, paslaugų sektoriuje – ne mažiau kaip 5 kartus;
- Profesija įsidarbinimo galimybių barometre priskirta didelių įsidarbinimo galimybių profesijų grupei;
- Registruotos laisvos darbo vietos pagal profesiją sudaro ne mažiau kaip 5 proc. nuo dirbančiųjų pagal tą profesiją skaičiaus, remiantis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis.

TRŪKSTAMŲ AUKŠTOS KVALIFIKACIJOS PROFESIJŲ SĄRAŠAS (Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje sąrašas)²:

- Sąrašą sudaro EIMIN;
- Užsieniečiui nereikia leidimo dirbti (nevykdomas darbo rinkos testas);

¹ Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 57¹ straipsnio 2 dalis ir įsakymas Nr. V-298 „Dėl Dokumentų, suteikiančių teisę dirbti Lietuvos Respublikoje užsieniečiams, išdavimo, pratęsimo ir panaikinimo, prašymų išduoti tokius dokumentus netenkinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 4 – 6 punktai.

² Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 44¹ straipsnio 1¹ dalis.

- Nebenaudojamas migracijos sistemoje (darbo rinkos testas netaikomas visiems aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojams).

Kaip sąrašas sudaromas?

- Įtraukiamos Lietuvos profesijų klasifikatoriaus 1, 2 arba 3 pagrindinėms grupėms priskirtos profesijos, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija.
- Sąrašas sudaromas remiantis verslo ir darbdavių asociacijų pateiktais duomenimis bei nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos, vykdomos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, informacija.

SEZONINIŲ DARBŲ SĄRAŠAS³:

- Tvirtina SADM;
- Leidimų dirbti sezoninį darbą užsieniečiams išdavimo tvarką ir sezoninių darbų sąrašą nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras.

AUKŠTĄ PRIDĖTINĘ VERTĘ KURIANČIŲ PROFESIJŲ, KURIŲ DARBUOTOJŲ TRŪKSTA LIETUVOS RESPUBLIKOJE, SĄRAŠAS⁴:

- Tvirtina EIMIN;
- Taikomas reikalavimas mokėti ne mažiau 1.2 vidutinio bruto darbo užmokesčio šalies ūkyje (BDU) (jei tai aukštos profesinės kvalifikacijos ir nepatenka į sąrašą reikalaujama 1.5 BDU);
- Gali būti skiriama atvykimo išmoka, jei atitinka visas sąlygas.

AUKŠTĄ PRIDĖTINĘ VERTĘ KURIANČIŲ KVALIFIKACIJŲ IR KOMPETENCIJŲ SĄRAŠAS:

- Tvirtina UŽT;
- Taikomas bedarbiams ir užimtiems asmenims - organizuoja ir skiria lėšas šioms kompetencijoms įgyti.

Kaip sąrašas sudaromas?

Įtraukiamos kvalifikacijos, atitinkančios ne žemesnį negu IV Lietuvos kvalifikacijos sandaros lygį, ir šiuos kvalifikacijų lygius pagrindžiančios kompetencijos, jeigu kvalifikacijos ir kompetencijos susijusios su investavimu į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą bei inovacijas (toliau – MTEPI) ir su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais prioritetinėmis Lietuvos MTEPI raidos kryptimis.

³ Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 621 straipsnis ir Nr. A1-253 „Dėl leidimų dirbti sezoninį darbą užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo ir sezoninių darbų sąrašo patvirtinimo“.

⁴ Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 441 straipsnis ir Užimtumo įstatymo 481 straipsnis.

Išvados

Lietuvos darbo migracijos sistemoje naudojami įrankiai sukurti tam, kad būtų galima lengviau patenkinti darbo rinkos poreikius. Tačiau įvairių sąrašų gausa sukuria voratinklį, kuriame įkalinami darbuotojai, darbdaviai ir valstybės tarnautojai. Sistema tampa paini, o sukurti įrankiai nėra efektyvūs, norint atliepti rinkos poreikius.

Supaprastinus sistemą ir išskaidrinus procedūras, atsisakius nereikalingų įrankių, pagerėtų ne tik darbo migracijos sąlygos, bet ir viešojo administravimo kokybė bei valstybės tarnybos reputacija.

Projektą finansuoja

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens** fund